

WYSTAWA:

SIEROCINIEC Fundacji św. Józefa w lidzbarskim zamku, 1859-1932.

Zamek w Lidzbarku Warmińskim, Oddział Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

Scenariusz: Andrzej Rzempołuch,

Współpraca: Małgorzata Jackiewicz-Garniec

Projekt adaptacji pomieszczenia na cele wystawiennicze: Jacek Stróżyński

Projekt aranżacji:

Miejsce wystawy: Sanitariaty po sierocińcu

Pomieszczenie w przyziemiu, w skrzydle zachodnim, niewielkie (26 m²) wąskie, ze sklepieniem krzyżowym, ostrołukowym oknem w niszy, pierwotnie było izbą mieszkalną. W czasie adaptacji zamku na sierociniec, zainstalowano tu toalety, po których zachowało się drewniane, stylizowane przepierzenie. Obecnie pomieszczenie jest w bardzo złym stanie, po toaletach zostało jedynie przepierzenie, punkty sanitarne zostały zdemonstrowane, posadzka jest niekompletna, ściany ze zniszczonym tynkiem.

Obecnie jest nieużytkowane.

Po przeprowadzeniu prac remontowo-konserwatorskich, biorąc pod uwagę jego położenie (przyziemie, dostępność) znakomicie nadaje się na niewielką wystawę przywołującą historię sierocińca na zamku.

Urządzenie tu stałej, nowoczesnej muzealniczo ekspozycji pokazującej historię sierocińca będzie nowym, ważnym punktem w programie wystawienniczym zamku.

Zakres prac

Badania architektoniczne i konserwatorskie

Program konserwatorski

Andrzej Rzempełuch:

WSTĘP

BUDOWLA

W dziejach budowlanych lidzbarskiej rezydencji adaptacja na potrzeby sierocińca jest czymś więcej niż epizodem, ponieważ z jednej strony w znaczącym stopniu wpłynęła na wygląd budowli i jej substancję materialną, z drugiej zaś – była działaniem zapewniającym przetrwanie na dalsze lata w postaci akceptowanej nawet przez obecnych ortodoksyjnych zwolenników poszanowania oryginału. Autor projektu, dyplomowany architekt Heinrich Theodor Eduard Jester (1791–1870), mieszkający w Lidzbarku w obrębie dawnego majątku Pilnik (obecnie ul. Wiejska), był ważnym urzędnikiem w pruskiej administracji budowlanej, w randzie kolejno *Landbaumeistra* dla południowej części Warmii, *Kreisbaumeistra* i *Bauinspektora*. Od 1844 r. współpracował z konserwatorem zabytków w państwie pruskim Ferdynandem von Quastem nie z powodów formalnych, urzędowych, lecz dzięki znalezieniu wspólnego języka. Obaj, w czasach, kiedy dopiero formułowano zasady postępowania z zabytkami, prezentowali tę samą, nacechowaną szacunkiem i powściągliwością w działaniu, postawę wobec zabytków architektury gotyckiej. Gdy Quast pracował nad pierwszym zeszytem albumu *Denkmale der Baukunst im Ermeland* (tabl. I–V zamek w Lidzbarku, tabl. VI in. gotyckie budowle Lidzbarka; publ. Berlin 1852), Jester udostępniał mu posiadane materiały oraz wykonywał uzupełniające pomiary. W zbiorach Instytutu Sztuki Pan w Warszawie zachował się sygnowany przez Jesterę oryginał rysunku szczytu lidzbarskiego ratusza (tusz lawowany).

Moim zdaniem działania Eduarda Jester w Lidzbarku, w myśl doktryny propagowanej przez Quasta, były mało ingerujące w zabytkową substancję, i okazały się łatwo odwracalne. Wojciech Wólkowski nazywa je wręcz „pierwszą restauracją zamku”. Wszystkie znaczące skutki tamtych prac uległy zatarcu na skutek prac przeprowadzonych przez Karla Haukego po 1926 r., a następnie kontynuowanych przez polskich konserwatorów. Oczywiście są inne zdania na ten temat, np. Edward Radtke ostro karci lidzbarskiego architekta, nie biorą one jednak pod uwagę rzeczywistości

tamtych czasów, a zwłaszcza woli samych posiadaczy zabytkowych budowli, którym konserwator nie mógł nic nakazać.

Zakres prac wyglądał następująco: izby mieszkalne dla sierot wydzielono przepierzeniami na kondygnacji spichrzowej w skrzydle północnym i częściowo zachodnim; dla lepszego ich doświetlenia powiększono okna. W celu zapewnienia bezpiecznego dostępu do części mieszkalnej wykonano dwie nowe klatki schodowe; do budowy klatki w skrzydle północnym Jester wykorzystał przestrzeń komina browaru (była to jedyna istotna strata w średniowiecznej substancji budowlanej zamku, ale dzięki temu pozostały nie naruszone sklepienia w tym skrzydle). Sanitariat urządzono w obecnym miejscu, wykorzystując do odprowadzania nieczystości średniowieczny kanał ściekowy, którym ściekała woda z dziedzińca. W 1930 r. Karl Hauke wykonał projekt sanitariatu na kondygnacji spichrzowej, obok pomieszczeń mieszkalnych (**rysunek w zbiorach ISPAN w Warszawie, uszkodzony**). Być może w tym czasie zmodernizowano sanitariat w przyziemiu.

Dawna zbrojownia służyła jako jadalnia, na salę lekcyjną przeznaczono historyczny refektarz biskupów w skrzydle północnym (**fotografie**). Ani w nim, ani w innych reprezentacyjnych salach na piętrze nie doszło do naruszenia zabytkowych walorów rezydencji. W kaplicy zamkowej dokonywano tylko przemieszczenia ławek; zapewne w latach osiemdziesiątych XIX w. do okna nad głównym ołtarzem został wstawiony witraż przedstawiający św. Józefa z Dzieciątkiem (**fotografie**; zagiął lub został zniszczony 1945). Szpital ulokowano w obrębie historycznego kapitulorza, na niższym poziomie, w dawnej bibliotece biskupów, która została podzielona na sześć pomieszczeń. Na górnej kondygnacji tej sali po stronie kaplicy – pod sklepieniem, gdzie swego czasu biskup Krasicki miał galerię obrazów – urządzono izolatkę.

Wygląd zewnętrzny rezydencji zmienił się znacznie, ale powierzchownie. Jester pokrył dachy lekkim angielskim łupkiem i powiększył okna górnych kondygnacji (**fotografie**). Na fasadzie wymurowano po bokach bramy na dziedziniec głębokie ostrołukowe wnęki, niższe od prowadnicy brony, w których ustawiono figury Marii i św. Józefa na wysokich cokołach (**fotografie**). Pompa pośrodku dziedzińca zamkowego otrzymała architektoniczną obudowę, zwieńczoną figurą Marii Niepokalanie Poczętej (**fotografie**). Wszystkie te elementy usunął architekt konserwator Karl Hauke podczas regotyżacji zamku po 1926 r.

INSTYTUCJA (krótka historia zakładu)

Zakład prowadzony przez Fundację św. Józefa (dokument erekcyjny 31 III 1859) był placówką opiekuńczo-szkolno-zdrowotną. Rozwijał się stopniowo i wewnętrznie modernizował. Na początku, pod koniec 1859 r., przyjęto trzynastcie dziewcząt; po dwóch latach działalności przyjmowano także chłopców. W listopadzie 1890 r. liczba małych pensjonariuszy wynosiła już 142, w 1902 było ich 143. „Dzieci otrzymywały jedzenie, ubranie, a także możliwość nauki elementarnej, jak czytanie, pisanie i roboty ręczne, a także pomagały w ogrodzie i gospodarstwie” (Kopiczko 2008). Szpital założono w roku 1862; funkcjonował do 1877. Do majątku zakładu należał 17-morgowy ogród biskupi, dalsze grunty zakupiono od miasta. W późniejszym okresie na jego potrzeby częściowo zagospodarowano międzymurze zamku.

Nauczanie realizowano od początku istnienia sierocińca. Kwestia, od którego momentu można mówić o formalnym funkcjonowaniu szkoły, wymaga jeszcze sprawdzenia. Tak czy inaczej była to ważna placówka edukacyjna, biorąca udział w życiu miasta. Wychowankowie nosili wyróżniające ich ubrania: chłopcy „ciemne lekkie kitle” [mundurki], skórzane paski i jednolite czapki, dziewczęta – „czerwono-brunatne sukienki z trójkątnymi chustami na ramionach”.

Kapelan zakładu (*Schloßpropst*) łączył tę posługę z opieką nad kaplicą zamkową. Wychowaniem i edukacją dzieci do 1875 r. zajmowały się przybyłe z Poznania wincentynki – Siostry Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo – zwane także szarytkami. (W Olsztynie szarytki posługiwały w Szpitalu Mariackim). Po tym, jak w okresie kulturkampfu zmuszono je do odejścia, opieka nad dziećmi spadła na osoby świeckie. W 1886 r. bp Andrzej Thiel powierzył zarządzanie zakładem siostrom katarzynek z klasztoru w Lidzbarku.

W 1932 r. zakład przeniesiono do nowego gmachu przy obecnej ul. Leśnej 11, gdzie funkcjonował aż do końca stycznia 1945 r. Siostrom katarzynek udało się ewakuować z grupą około 150 dzieci, przez Braniewo i Gdańsk, do Weihe w diecezji Hildesheim, skąd przeniesiono ich w okolice Hamburga.

Szczegóły dot. okoliczności i przebiegu powołania zakładu z siedzibą w lidzbarskim zamku oraz dalsze losy placówki opisane w wydawnictwie *Das Josephi-Stift in Heilsberg 1859–1933*; w polskiej literaturze przedmiotu najpełniej omawia je Kopiczko 2008, a za nim Radtke 2010.

KALENDARIUM (wybór)

1850 epidemia cholery na Warmii

1856 bp Geritz zleca Euardowi Jesterowi wykonanie projektu adaptacji zamku na potrzeby ochrony i szpitala

1857–59 prace budowlane na zamku
1859 31 III dokument erekcyjny Zakładu św. Józefa
1859 10 VI podpisanie umowy z wincentynkami – Siostrami Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo
1859 24 VIII *Schloßpropst* ks. Eustachy Poschmann kapelanem sierocińca; pobierał wynagrodzenie z beneficjum św. Jerzego
1859 15 XII przyjęcie pierwszych wychowanków (13 dziewcząt; potem dochodziły następne)
1861 2 XI przyjęcie 10 chłopców (potem było ich 30)
1862 decyzja o utworzeniu szpitala (pomieszczenie biblioteki na piętrze w obrębie kapitułarza Jester podzielił na 6 pokoiów; izolatka na górnej kondygnacji tej sali po stronie kaplicy)
1875 29 IX usunięcie wincentynek (ustawa 31 V, skutek kulturkampfu)
1877 likwidacja szpitala na zamku
1886 15 IX (zatwierdzenie przez władze pruskie 1888) bp Thiel przekazał zarządzanie zakładem siostram katarzynkom z klasztoru w Lidzbarku; przybyły do niego siostry Angelika Kurzbach (przełożona zakładu), Józefa Danowska, Barbara Jux i Klementyna Czinczoll
1890 w zakładzie przebywało 142 pensjonariuszy: 80 chłopców i 62 dziewczynki
1910 mieszkanie dla nauczyciela
1930 próba zachowania (?) zakładu na zamku: Karl Hauke projektuje sanitariat przy pomieszczeniach mieszkalnych w skrzydle zachodnim
1931–1932 budowa nowej siedziby zakładu przy obecnej ul. Leśnej
1932 X przeprowadzka

KTO URATOWAŁ ZAMEK W LIDZBARKU?

„Rzeczywistym zbawcą lidzbarskiego zamku został biskup Józef Ambroży Geritz (1841–1867), urodzony w mieszczańskiej rodzinie osiadłej w Jezioranach. Na ratowanie budowli przeznaczył „legat honorowy” w wysokości 10 tysięcy talarów, który otrzymał od kapłanów swej diecezji na 50-lecie kapłaństwa. Problem miał nie tylko aspekt finansowy, już wtedy znano pojęcie odpowiedniego użytkownika dla zabytkowej budowli. Nie badaliśmy specjalnie tego zagadnienia, wydaje się jednak, że przy tej okazji stworzono instytucję, której akurat w diecezji warmińskiej bardzo brakowało. Biskup Geritz w 1859 r. kilkakrotnie jeszcze sięgając do własnych zasobów powołał Fundację św. Józefa, swego patrona (*Josephstiftung*; trzeba odnotować, że biskup miał właściwego patrona), która podjęła się prowadzenia w lidzbarskim zamku ochronki i szpitala dla sierot. Wykonanie projektu i kierownictwo nad pracami budowlanymi zlecono radcy Jesterowi, który nie tylko znał budowlę jak przysłowiową własną kieszeń, ale jako miłośnik starożytności i współpracownik konserwatora von Quasta dawał gwarancję poszanowania dla historycznej rezydencji. Pamiętamy, jak starożytnością swej siedziby szczycił się ostatni wielki mieszkaniec zamku, biskup Ignacy Krasicki. W połowie XIX w. świadomość społeczna w tej kwestii była już powszechna, zakładano towarzystwa historyczne i opieki nad zabytkami, prowadzono badania, kwitło piśmiennictwo na temat sztuki i zabytkoznawcze.

Jester z własnej inicjatywy w najwyższym stopniu zachował zabytkowy charakter budowli. Nie ingerował w podziały wewnętrzne, zupełnie nienaruszone pozostawił sale reprezentacyjno-mieszkalnego I piętra i pomieszczenia przyziemia. Z uwagi na obowiązujące normy budowlane musiał powiększyć okna w kondygnacji spichrzowej, gdzie umieścił izby chorych z zapleczem i sypialnie. Na dobrą sprawę jedynie ta zmiana, poza fasadą, była zauważalna w widoku zewnętrznym. Pozbawioną hełmu główną wieżę zamkową przykrył niskim dachem ostrosłupowym, wszystkie dachy pokrył lekkim łupkiem angielskim. Dzięki zastosowaniu łupka można było uniknąć skomplikowanego i kosztownego wzmocnienia nadwyrężonej więźby dachowej. W specjalnie wykonanych głębokich ostrołukowych wnękach po bokach bramy na dziedziniec ustawiono figury Marii i św. Józefa. Figura Marii Niepokalanie Poczętej wieńczyła architektoniczną obudowę pompy pośrodku dziedzińca zamkowego. Wszystkie te elementy wystroju usunął architekt konserwator Karl Hauke podczas regotyżacji zamku po 1926 r.

Warto zaznaczyć, że przed ulokowaniem w zamku ochronki były jeszcze inne pomysły na rewitalizację budowli; wśród nich – adaptacja na więzienie. Zachowała się kopia na kalce technicznej rysunku Jester z 1854 r. (zbiory Instytutu Sztuki PAN w Warszawie),

ukazującego rozmieszczenie i pojemność cel w kondygnacji przyziemia. W dawnej zbrojowni zamierzano przetrzymywać nawet do 40 osób.

Szpital działał na zamku do 1877 r. Ochronka funkcjonowała jeszcze w początkowych latach prac restauratorskich realizowanych pod kierunkiem Haukego, a w 1932 r. przeniesiono ją do nowego gmachu przy obecnej ul. Leśnej 11. Pod koniec XIX w. odnowiono i nieznacznie zmodernizowano kaplicę. W górnej części wschodniego okna, odsłoniętej dzięki prześwietowi w nastawie ołtarza, wstawiono neogotycki witraż z wizerunkiem patrona zakładu.”

(A. Rzempołuch, *Dzieje budowlane zamku biskupów w Lidzbarku Warmińskim*, Olsztyn: MWM 2016)

BIBLIOGRAFIA chronologicznie

AAWO – sygn. A 93

AAWO – por. także Kopiczko 2008

Kronika Heidego – kontynuacja; por. Heide G. A., *Archivum vetus et novum Ecclesiae Archipresbyteralis Heilsbergensis*, wyd. C. P. Woelky [w:] *Scriptores rerum Warmiensium* II, Braunsberg 1889, s. 587–757. Edycja polska: Ks. Jerzy Wojciech Heide, *Archiwum dawne i nowe lidzbarskiego kościoła archiprezbiterialnego*, wydał krytycznie C. P. Woelky, przełożył bp J. Wojtkowski, Olsztyn 2006, s. 79.

Stiftungs-Urkunde und Statuten des St. Joseph-Stift zu Heilsberg, Braunsberg 1859.

Boetticher A., *Die Bau- und Kunstdenkmäler der Provinz Ostpreußen*. H. IV, *Das Ermland*, Königsberg 1894, s. 136–149.

Peter A., *Die Stadt Heilsberg*, Heilsberg 1900.

Hintz A., *Burg Heilsberg. Ein Geschichtsbild*, Heilsberg 1927.

Hauke K., Sprawozdania z przebiegu prac restauratorskich za lata 1927–1935, „Zeitschrift für die Geschichte und Altertumskunde Ermlands” XXIII: 1929, s. 219–222, 527–530, 834–838; XXIV: 1930–1932, s. 240–243, 541–545, 920–923; XXV: 1935, s. 247–251, 536–538, 796–801.

Das Josephi-Stift in Heilsberg 1859–1933, Heilsberg 1933.

Simpson W. D., *The Castle of Heilsberg in Ermland*, „The Journal of the British Archeological Association”, January 1936, s. 8–23.

Katalog zabytków sztuki w Polsce. Województwo olsztyńskie powiat Lidzbark Warmiński. Oprac. Z. Białowicz-Krygierowa, Warszawa 1955. Mps Instytut Sztuki PAN, s. 76–82.

Kąsinowski A., *Badania powierzchniowe architektoniczne zamku wysokiego w Lidzbarku Warmińskim. Etap I*, Szczecin 1967. Mps PKZ.

Hauke K., Thimm W., *Schloß Heilsberg. Residenz der Bischöfe von Ermland. Geschichte und Wiederherstellung 1927–1944*, [Münster 1981], s. 14.

Radtke E., *Prace konserwatorskie w zamku lidzbarskim w latach 1970–1977*, „Rocznik Olsztyński” XII/XIII, 1981, s. 431–438.

Domańska H., Radtke E., *Zamek biskupi*, [w:] *Lidzbark Warmiński. Z dziejów miasta i okolic*, Olsztyn [1984], s. 358–408. Publikacja nie ukazała się drukiem, odbitka w posiadaniu autora.

Achremczyk S., Marchwiński R., Przeracki J., *Poczet biskupów warmińskich*, Olsztyn 1994, s. 207–212 (biogram bpa Geritza).

Frycz J., *Lidzbark Warmiński, Zamek biskupów warmińskich*, [hasło katalogowe w:] *Architektura gotycka w Polsce*, t. II *Katalog zabytków*, red. A. Włodarek, Warszawa 1995, s. 138–139.

Ostpreußen. Dokumentation einer historischen Provinz | Prusy Wschodnie. Dokumentacja historycznej prowincji [CD-ROM], Warszawa Instytut Sztuki PAN b.r.

Ermländische Ansichten. Ferdinand von Quast und die Anfänge der Denkmalpflege in Preußen und Ermland | Widoki z Warmii. Ferdynand von Quast i początki konserwatorstwa zabytków w Prusach i na Warmii. Katalog wystawy, Münster-Olsztyn 2006.

Poczet biskupów warmińskich, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 401–412 (biogram bpa Geritza).

Historia Lidzbarka Warmińskiego, red. K. Mikulski, E. Borodij, t. I, Lidzbark Warmiński 2008, s. 110–141 oraz il. 94–122 (rozdział *Zamek biskupów warmińskich*), s. 136–138 (omówienie wyposażenia kaplicy).

Kopiczko A., *Dzieje parafii rzymskokatolickiej w XIX i pierwszej połowie XX wieku*, [w:] *Historia Lidzbarka Warmińskiego*, t. 1, Lidzbark Warmiński 2008, s. 519–551 (na s. 519–522 i 530–537 dzieje zakładu św. Józefa; il. 258. dokument bpa Geritza z 1863 r. ze zbiorów AAWO).

Rzempołuch A., *Kaplica na zamku w Lidzbarku Warmińskim jako przestrzeń sakralna i miejsce fundacji artystycznych*, [w:] *Kaplica na zamku w Lidzbarku Warmińskim*, Olsztyn: MWM 2010, s. 5–64.

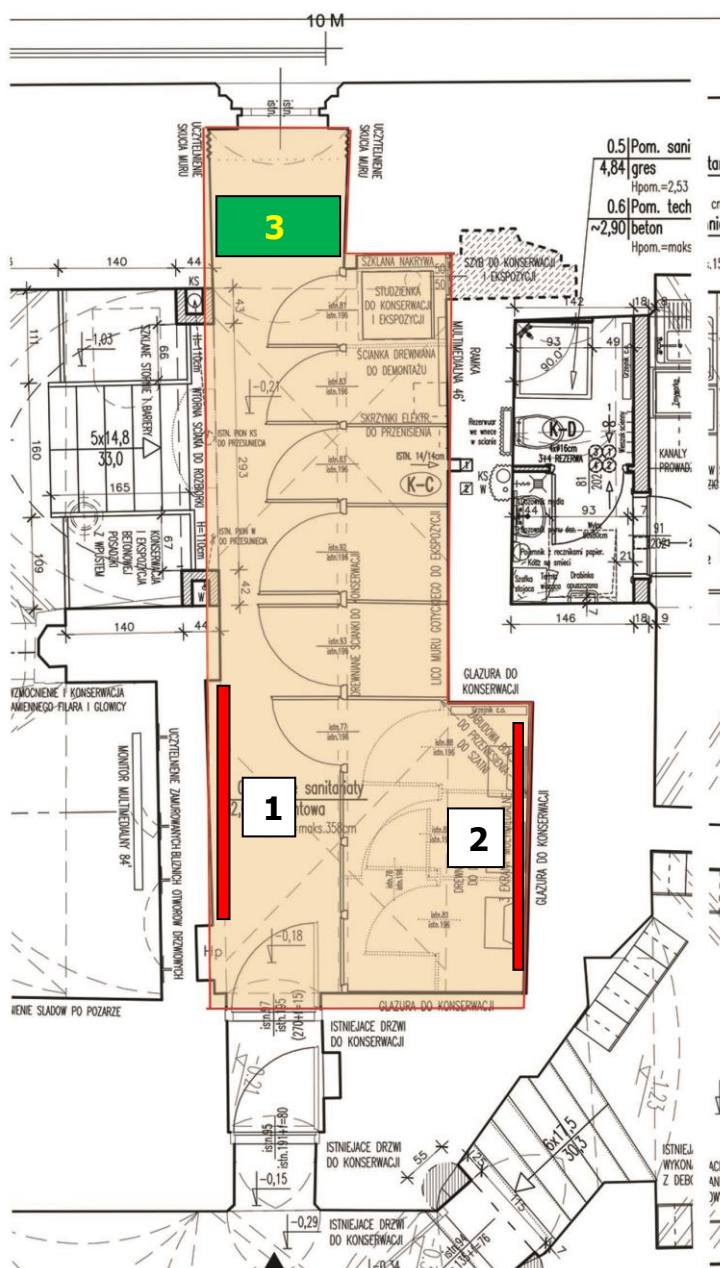
Radtke E., *Lidzbarska rezydencja biskupów warmińskich*, Lidzbark Warmiński 2010, s. 85–92.

Rzempołuch A., *Dzieje budowlane zamku biskupów w Lidzbarku Warmińskim. Wystawa*, Olsztyn: MWM 2016, s. 43–47.

Wólkowski W., *Zamek biskupów warmińskich w Lidzbarku Warmińskim. Dzieje budowlane i problemy konserwatorskie*, Olsztyn 2016, s. 139–142 (rozdział *Pierwsza restauracja zamku*).

Rzempołuch A., *Zamek w Lidzbarku Warmińskim. Przewodnik ilustrowany*, Warszawa 2019 (w druku).

WYSTAWA

PREZENTACJA:

Plansza dopasowana do kształtu płytki ostrołukowej na pd. ścianie pomieszczenia,

(1) Fundacja św. Józefa

Reprodukcja: Portret bpa J. A. Geritza, obraz pędzla R. Gracza z ok. 1861 r. KMAW
 Fotografia z 1890 r.: 142 małych pensjonariuszy zakładu wraz z czterema SS. Katarzynkami (Angeliką Kurzbach, Józefą Danowską, Barbarą Jux i Klementyną Czinczoll) i trzema nauczycielkami (dwie z nich to zapewne Teodora Nießwand i Józefina Griehl, personalia trzeciej do uzupełnienia)

Reprodukcje: Fotografie portretowe (wybranych) *Kuratusów* zakładu: Eustachego Poschmanna i Klemensa Preuschoffa

Statut zakładu z 1859 r.: reprodukcja dokumentu + polskie tłumaczenie

Plansza prostokątna duża na pn. ścianie pomieszczenia;

(2) Adaptacja zamku na potrzeby ochrony i szpitala

ZAWARTOŚĆ

Eduard Jester (1791–1870) – biogram

Symboliczna podobizna architekta, dom własny przy Wiejskiej 61 (stan historyczny i obecny)

Reprodukcje: Rzuty poszczególnych kondygnacji zamku z legendą: – użytkowanie pomieszczeń na potrzeby ochrony (rysunki rozmaitych autorów); – projekt Haukego dla sanitariatu w kondygnacji spichrzowej/mieszkalnej zakładu/ (rys. ze zbiorów ISPAN)

Reprodukcje fotografii archiwalne: – widoki budowli, – elewacje, – wnętrza (wyeksponowanie kaplicy zamkowej)

UWAGA: Większość materiałów ikonograficznych jest już zgromadzona (komputer A. Rzempołucha)

Przy tej ścianie (są w projekcie Jacka Stróżyńskiego)

- **Trzy stanowiska komputerowe ze specjalnie przygotowaną grą komputerową na bazie historii sierocińca, takie gry, by możliwa była gra 2 - 3 dzieci, osób jednocześnie.**

- **W narożu** północno-zachodnim zaznaczona jest **studzienka do konserwacji i ekspozycji** ze szklaną pokrywą. W czasach sierocińca był to wylot spustu z poddasza bielizny do prania, użytkowany był też w czasach późniejszych remontów, mamy też przedmioty znalezione tam podczas remontu 2014-2016, ewentualnie do wykorzystania w aranżacji spustu.

Ponadto:

- **gablota pulpitowa**

ZAWARTOŚĆ uboga, symboliczna

Przyrząd ortopedyczny A. Rommeda „Silvester”

Talerz emaliowany z wizerunkiem konika na biegunach

Fragment bucika (drewniana podeszwa)

- Ponadto **postument z monitorem** wmontowanym płasko z ruchomym pokazem na ekranie ikonografii, opisów dotyczących historii sierocińca, szpitala, fundacji św. Józefa, adaptacji Edwarda Jester, ze zdjęciami, pocztówkami z lat funkcjonowania Sierocińca także z miasta Lidzbarka Warmińskiego (zbiory Eugeniusza Borodija), tak, żeby przybliżyć epokę, pokazać funkcjonowanie zamku wraz z życiem miasta w tym czasie.

EDUKACJA/POPULARYZACJA tradycyjna

Zespół folderów:

„Zakład św. Józefa na zamku w Lidzbarku Warmińskim 1859–1932” (przygotowanie we współpracy z Wydziałem Teologicznym UWM)

„Działalność charytatywna w diecezji warmińskiej” (przygotowanie we współpracy z Wydziałem Teologicznym UWM)

„Eduard Jester (1791–1870) architekt z Lidzbarka Warmińskiego” (autorski A. Rzempołuch)

Sesja/seminarium naukowe na inaugurację wystawy (patronat honorowy abpa warmińskiego):

„Zakład św. Józefa na zamku w Lidzbarku Warmińskim 1859–1932”

Praca z dziećmi i młodzieżą, tematy (włączyć edukatorów z miasta):

- Dzieje zakładu św. Józefa (propozycja Małgorzaty Jackiewicz-Garniec)
- Opieka nad dziećmi na Warmii w XIX i XX w. (propozycja Małgorzaty Jackiewicz-Garniec)
- „Dobrego mieć patrona” (znaczenie wyboru patronów, osobistych i korporacyjnych, na różnych przykładach)
- Siostry katarzynki, ich rola i znaczenie w społeczności Lidzbarka Warmińskiego
- Rola szkoły w kształtowaniu młodego człowieka (poza rodziną, pouczające)

PREZENTACJE/VARIA multimedialne

Program zaproponowany przez Małgorzatę Jackiewicz-Garniec: w tym „ruchomy pokaz na ekranie, zakresu prac adaptacyjnych” (por. materiał w załączeniu). „Wsad” do tego pokazu: bryła z dachami, elewacje, dziedziniec – stan po pracach Jester – można zamówić u dr. archit. Wojciecha Wólkowskiego z Warszawy.

ALBUM (w osobnym folderze, materiał ikonograficzny do wyboru; możliwe uzupełnienia o widoki niektórych wnętrz I piętra z publikacji międzywojennych)

Oprac. Andrzej Rzempołuch
14 sierpnia 2019